

Sociálna dĕloha, jin a jang, časová os, externalizácia v naratívnom poňatí, radikálny konštruktivizmus... to sú iba niektoré z vašich pracovných konceptov. Rozmýšľam nad tým, ako priblížiť nášmu čitateľovi vašu prácu a myslenie v skratke a výstižne. Vedeli by ste mi s tým pomôcť?

Na to bychom mohli nejjednoduchšie odpovedať nabídkou našich dvoch knih, ve kterých jsme společně shrnuli naše zkušenosti z léčby psychosomatických pacientů a jejich rodin. Pracujeme s touto klientelou ve zdravotnictví více než 20 let, a za tu dobu nás už pacienti leccos naučili. Nejméně 12 let také sami vyučujeme rodinnou terapii, máme tedy kolem sta žáků. První z obou knih se měla jmenovat Rodina jako sociální dĕloha, ale Portál, kde kniha vyšla v r.2004, ji dala název Rodinná terapie psychosomatických poruch, což není docela výstižné. Popisujeme v ní spíše naši zkušenost rodinných terapeutů s tím, jak se nám rodina jeví. Přirovnáváme ji k dĕloze podle celé řady analogií mezi těhotenstvím a rodičovstvím. To co se v našich knihách a na seminářích mohou kolegové dovědět je spíše optika, přes kterou se díváme na rodinu v terapii. Ta urychluje naši práci. Je nám blízká narativní terapie a ta souvisí se systemickou teorií. Vycházíme však především z naší praxe která nás nutí využít všech zdrojů, ke kterým jsme kdy přišli. Tak je to v případě Lídy kromě psychologického vzdělání třeba tanec a matematika, u Vladislava zase medicína, porodnictví, sexuologie a akupunktura.

Aké sú vaše témy, nad ktorými aktuálne premýšľate a ktoré súvisia s vašou pracou rodinných terapeutov?

V současnosti jsou to především systémové vlastnosti rodiny, jak je reflektovat a jak jich využívat, a dynamika páru, rozdíl mezi rodičovstvím a partnerstvím, ať už v životě či v terapii. To na jedné straně. Na druhé straně je trvalým tématem psychosomatická medicína, která je v naší zemi v tak zoufalém stavu. Rádi bychom ji dostali na úroveň, která je běžná v Německu.

Pracujete v dvojici - mužsko/ženskej dvojici. prečo? Čo vám to prináša? Aké máte hypotézy, čo to prináša vašim klientom/rodinám? A naopak, aké obmedzenia vidíte v takomto settingu?

Pár jako jednotka překračuje hranice individualizmu. Rozdíly mezi mužstvím a ženstvím umožňují v rodině dynamiku, bez které dítě může jen obtížně vyrůst a dospět. Podobnou polaritu vidíme ve dvojici medicína/psychologie. Ale my nepracujeme stále ve dvojici, jen jeden den v týdnu můžeme pracovat s rodinami spolu v Libereckém Středisku komplexní terapie psychosomatických poruch. Zbytek týdne pracujeme každý zvlášť a tuto autonomii si udržujeme. Ale vyučujeme a píšeme převážně spolu. V dialogu protikladů se nám zdá svět prokreslenější, realističtější. Vzájemně se můžeme neustále korigovat v terapii i při vyučování. Je to nepohodlné, ale plodné. Snad proto jsme nemohli přehlédnout podobnost ve starobylé taoistické teorii jin-jangu. Portál 2008)

Tak ako sú mnohí zarytí konštruktivistí a konstrukcionistí obviňovaní z relativizmu, váš vnímajú niektorí kolegovia z odbornej verejnosti ako zástancov tradičného (možno) patriarchálneho modelu rodiny. Súhlasíte s týmto názorom? Aký je teda naozaj váš obraz rodiny - čo za ňu považujete, aký zmysel vám prináša vaše videnie sociálnej inštitúcie menom rodina? Je rodina ešte niečo viac ako sociálna inštitúcia?

To je výsledek nepochopení. Naši kritici redukují naše vidění rodiny. My jen reflektujeme naši klinickou zkušenost, která říká, že se z dlouhodobého hlediska lépe žije tam, kde je rozdíl mezi mužským a ženským viděním světa pěstovaný a oceňovaný. V rodinách, kde se rozdíl ztrácí, lidé více stonají, vztahy jsou zašmodrehanější. Dříve to možná řešilo uspořádání, které nazýváte patriarchální rodinou, ale tomu je už dávno odzvoněno a my jsme tomu rádi. Jde spíš o rozdělení moci tak, aby už svět nebyl konstruován dominantně mužským způsobem. V Evropě dospěl vývoj k tomu, že se již nelze odvolávat na pouhou formální autoritu a vynucování hierarchie k organizaci světa. A to už dost dávno. Přesto se rozdíl mezi muži a ženami neztrácí, spíše naopak. Ukazuje se i na velkých výzkumech, že naopak svoboda a dostatek vede k větší mužsko-ženské diferenciaci v individualisticky orientované společnosti. Nedávno to velmi přesně pojmenovala česko-německá literátka Alena Wagnerová (MF Dnes 6.12.08) v článku „Ano, bývaly jsme druhým pohlavím“ takto: „Ženy spatřují jiné aspekty lidské existence než muži a už si tu odlišnost mohou spíš dovolit. Ženský pohled není mužskému nadřazený, nýbrž je jiný, a teprve spojením obou pohledů umožňuje uchopit komplexitu světa. Je to jako plastické vidění- možné přece pouze oběma očima. Mužský a ženský pohled na svět se vzájemně doplňují.“ A s tím se zcela ztotožňujeme. Pokud jde o rodinu, tak ta se proměňuje právě s ohledem na změny rovnováhy mezi muži a ženami. Stojí to všechny spoustu sil a jako při každém vývoji v přírodě také mnoho ztrát. Mluvíme-li o otci a matce, ve skutečnosti nemluvíme jen o konkrétních postavách, ale o jejich místech v rodině- a to už jsme u systémových vlastností. Jestliže např. otec v rodině fyzicky chybí, jeho místo tam stále zůstává a má významný vliv na život všech členů rodiny. Rodina je organizmus, bez jehož existence by člověk jako jedinec nemohl existovat. Jiná uspořádání kolem narozeného dítěte vedou k jiným výsledkům procesu růstu a zrání. S případným koncem rodiny v této civilizaci by přišel také konec této civilizace.

A na závěr, ako vidíte budúcnosť svojej práce a budúcnosť rodinnej terapie ako takej? Čo si želáte, aké sú vaše sny?

Lída konstatuje, že „to je typicky mužská otázka. Nic proti cílům, ale žena se dívá spíš pod nohy na nejbližších pár kroků. To není krátkozrakost, ale péče o každý jednotlivý krok. Jestliže druhý krok navazuje na první, třetí na druhý atd. pak celá chůze dává smysl. A o ten nám jde.“ Vladislav k tomu dodává: “Cíl ale přesto není docela k zahození, slouží-li jako jakási orientace v prostoru. To je zase mužská péče o směr a rychlost pohybu.“ Rádi bychom posloužili rodinné terapii i psychosomatické medicíně- to je právě ta obtíž, sedíme na dvou židlích, obě oblasti spolu souvisí jen volně. Obě potřebují značnou energetickou investici ve světě, který je orientován především na spotřebu. Obě vyžadují hlubší než povrchní zájem a znalosti z jednoho oboru. To nás sice baví, ale aby ono nás to nepřeválcovalo, jak říká jeden český (a vlastně Československý klasik z divadla Semafor).